אין בין המודר פרק רביעי נדרים מא.

רש"י ר"ן

ושטיח. עור לאכול עליו: **כלא מלא וכלא רכב.** דמלפת הכו: **רכב.** שומן: **דלא כיס כולא כיס.** מי שיש בו דעת כמי שיש בו הכל שאינו נאסר כלום: **דא קני מה אסר.** מי שקנה דעת אינו אסר כלום: **חוזר לימי עלומיו.** דנעשה כתינוק שלא טעם טעם חטאו:

שנא' רוטפש. כלומר כשעת רטוב ופש כמו [פרו ורכוי] מתרגמינן] פושו וסגו: **מנוער.** מן החולי ישוב כמו שהיה בימי עלומיו: **כל משכבו הפכת בחליו.** כל סדר הנעת למודו המסודר לו נהפך לו בחליו ומשכבו: **תליסר אפי הלבנה.** שהיה שוה למודו בי"ג פנים: **שיפא אולו ליה.** ששכחם: **קנרא.** כוכב: **אסר עשיה אומי ואת חייא.** דגמר להו דכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו שנאמר[ה] ואת הנפש אשר עשו בחרן[ו]: **הכל מוזלין בו.** להמיתו אפי' זכות אפילו יתום: **למשפטיך עמדו היום [ז]כל עבדיך.** דכיון שנשפט כישיבה של מעלה הכל נעשו עבדיו של הקב"ה ליפרע הימנו: **גברא גבוה הוי רכיב גירדנא ווטא.** פרדה קטנה: **פיפורא.** גשר: **ואסטויב.** נתפתה הפרדה ושדייה מינה ושכיב. ואע"פ שהפרדה נמוכה ואיהו היה אריך כל כך דלא נפל אלא מעט מת: **אקרוקפא.** לפרדע. ועקרב אינו יכול לשוט בנהר ונשאו לפרדע עליו להעבירו בנהר לנשוך את האיש:

ושטיח [1]בחוסר כל א"ר אמי אמר רב בלא נר ובלא שלחן רב חסדא אמר בלא אשה רב ששת אמר בלא שמש רב נחמן אמר בלא דעה תנא בלא מלח ובלא רכב אמר אביי [ז]נקטינן אין עני אלא בדעה במערבא אמרי דדא ביה כולא ביה דלא דא ביה מה ביה דא קני מה חסר דא לא קני מה קני אמר ר' אלכסנדרי א"ר חייא בר אבא אין החולה עומד מחליו עד שמוחלין לו על כל עונותיו שנאמר [2]הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי רב המנונא אמר חוזר לימי עלומיו שנאמר [3]רוטפש בשרו מנוער ישוב לימי עלומיו [4]כל משכבו הפכת בחליו אמר רב יוסף לומר דמשכח למודו רב יוסף חלש איעקר ליה למודיה אהדריה אביי קמיה היינו דבכל דוכתא אמרינן [5]אמר רב יוסף לא שמיע לי הדא שמעתא א"ל אביי את אמריתה ניהלן ומהא מתניתא אמריתה ניהלן כי הוה גמיר ר' תלת עשרי אפי הילכתא אגמריה לרבי חייא שבעה מנהון לסוף חלש רבי אהדר ר' חייא קמיה הנהו שבעה אפי דאגמרי' שיתא אזדו הוה ההוא קצרא הוה שמיע ליה לרבי כדהוה גרים להו אזל ר' חייא וגמר יתהון קמי קצרא ואתא ואהדר יתהון קמי רבי כד הוה חזי ליה רבי להההוא קצרא א"ל רבי אתה עשית אותי ואת חייא א"ד הכי קא"ל אתה עשית את חייא וחייא עשה אותי וא"ר אלכסנדרי א"ר חייא בר אבא גדול נם שנעשה לחולה יותר מן הנם שנעשה לחנניה מישאל ועזריה של חנניה מישאל ועזריה אש של הדיוט והכל יכולים לכבותה וזו של חולה של שמים היא ומי יכול לכבותה וא"ר אלכסנדרי א"ר חייא בר אבא ואמרי לה אריב"ל כיון שהגיע קיצו של אדם הכל מושלים בו שנא' [5]והיה כל מוצאי יהרגני רב אמר מן הדין קרא [6]למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך רבה בר שילא אמרו ליה שכיב גברא גבוה הוה רכיב גירדונא זוטרא מטא תיתורא איסתויט שדייה וקא שכיב קרי על נפשיה למשפטיך עמדו היום שמואל חזייה להההוא [7](קרוקיתא דעקרבא) יתיבא על אקרוקתא ועברה נהרא טרקא גברא ומיית קרי עליה למשפטיך עמדו היום אמר שמואל אין מבקרין את החולה אלא למי שחלצתו חמה לאפוקי מאי לאפוקי הא דתניא ר' יוסי בן פרטא אומר משום ר' אליעזר [8]אין מבקרין לא חולי מעיים ולא חולי העין ולא מחושי הראש בשלמא חולי מעיים משום כיסופא אלא חולי העין ומחושי הראש מ"ט משום דרב יהודה דאמר רב יהודה דיבורא קשיא לעינא [8] ומעלי לאישתא אמר רבא האי אישתא אי לאו דפרוונקא דמלאכא דמותא מעלי

כחזרא

שרטו נוטפין אינו מטהר אלא במקום שהיה מהלך ממחלתו אבל במקום שנתרחב אינו מטהר אלא באשכורן. ואע"ג דאיכא לאימר איפכא דאריבה בהמשך הנהר קאי אבל ריבה בגומת המעיין אפי' בנתרחב כשר מינקט לחומרא עדיף ועוד דמשמע דתוספתא אגומת דמתני' קיימא. מיהו סהדותא דרבי אלעזר בר צדוק אפי' לפי שיטה זו ודאי משמע דאפי' אמקום שנתרחב הנהר קאי דכל שרטו זוחלין כשר דליכא לאימר דאריבה במקום משך הנהר ואשמעינן רבותא שאע"פ שלא ריבה במקום שנמשכו מימיו כשר דאכתי פשיטא וכי ג' טיפי מים יפסלו פרת: **תנן במס' מקואות** (פ"ה מ"ה) הטוטפין שעשאן זוחלין כלומר שהמשיכן קומר אפי' מקל ואפי' קנה ואפי' זב ואפי' זבה כלומר גודר בפניהם כאלו והוו להו כאשכורן ומטהרין ר' יוסי אומר אין מזחילין בדבר המקבל טומאה כלומר אין עושין בו גדר וקי"ל כר' יוסי ותנן נמי (שם מ"ד) שהימים מטהרין בזוחלין ותנן נמי (פרה פ"ח מ"ט ומקואות פ"א מ"ח) המים המוכין פסולין למי חטאת וכשרין לטבילה ומטהרין בזוחלין ואלו הם המים המוכים המלוחין והפושרין: **ושטיח.** עור לאכול עליו: **וכלא רכב.** שמן: **דלא קני דעה מה קנה:** מה יועיל לו כל מה שיקנה: **חוזר לימי עלומיו.** אחר שחלה ונתרפא ממחזק טבעו להיות יותר ברוא ממה שהיה קודם חליו: **שנאמר רוטפש.** מוטריקון רטוב ופש: **לומר דמשכח למודו.** ימי עלומיו קדרים מענין העלמה: **אייקר ליה לימודיה.** הכביד עליו למודו ששכחו: **תלת עשרי אפי.** בי"ג פנים: **קנרא.** כוכב: **למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך.** כיון שלמשפטיך עמדו שהגיע קנס למות הכל עבדיך לקיים את דבר המשפט: **שכיב הוה גברא גבוה.** אדם שהיה גבוה כלומר אריך: **רכיב גירדונא זוטרא.** רוכב פרדה קטנה: **פיפורא.** גשר: **איסטויב.** אחזתה רוח שטות לאותה פרדה והשליכתו בנהר. איסתויט מלשון קטיית רוח של שגעון וכדאמר בעלמא סיוטא הוא דנקטיה (נ"ק ט:): **אקרוקפא.** לפרדע: **שחלצתו.** שלבשתו חמה כאדם המזדיין שע"י כלי זיין שעליו נקרא חלון: **לאפוקי הא דתניא.** דסבירא ליה לשמואל כי הך בריתא דאין מבקרין להנך דקא מני ודשמואל נמי לאפוקי הני: **משום כיסופא.** דזימנין שצריך לנקביו ומכסיף: **דפרוונקא.** שליח שעל ידו מתים: **כחזירא לדיקלא.** הולין שסביב הדקל ששומרים אותו ומחזרים: **פרייקא.** מרקחת מועיל וקורין לו מרייקא: **חושלא דשעי.** שעורים קלופים: **דרים נפיא.** נתחלת הרקדת הנפה: **בורדם.** מיבה אחת כשתי מיבות בור דם. והוא חולי שמקלא דם מלמטה: **אין מבקרין אותו.** משום דזימנין דצריך לנקביו ומצערי ליה: **ואין מזהירין שמו.** לומר פלוני חולה חולי בורדם דלאו לשון נקיה הוא:

רפואת

מסורת הש"ס

(ה) [פירושו ממלא כפרש"י עירובין ה. ד"ה והאמר], (ו) [עירובין י. מת. סי' עג. פט: מכות ד. נדה לט. סג:], (ז) [ל"ל עקרבא וכ"א כפ"י ומילקוטן], (ד) [כרא"שית יב], (ס) [כרא"שית יב], (ח) [מנחלרן לט:], (ו) [ל"ל חמיתי מ"נ], (ט) [מקואות פ"ה מ"ב], (ע) [מכאן שיך לע"ב], (י) לפניו שם פיושא,

תורה אור השלם

1. וְעָבַדְתָּ אֶת אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר יְשַׁלְּחֻנוּ יְיָ בָּךְ בְּרָעָב וּבְצָמָא וּבְעֵירֹם וּבְחֹסֶר כֹּל וְנָתַן עֹל בַּרְזֶל עַל צַוָּארֶךָ עַד הַשְׁמִידוֹ אֹתָךְ: דברים כח מח
2. הַסֹּלֵחַ לְכָל עֲוֹנֵכִי הָרֹפֵא לְכָל תַּחֲלֻאֵיכִי: תהלים קג ג
3. רִטְפַשׁ בְּשָׂרוֹ מִנֹּעַר יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו: איוב לג כה
4. יְיָ יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי כָּל מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ: תהלים מא ד
5. דַּן גַּרְשֵׁת אֲחִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ וְהָיָה כָּל מֹצְאִי יַהֲרְגֵנִי: בראשית ד יד
6. לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ: תהלים קיט צא

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך:

הגהות הגר"א

[א] גמ' קשיא לעינא ולאשתא כל"ל (ועי' בפירוש הגלא"ש):

מוסף רש"י

נקטינן. מפורש מאמוראים, מנסב מרבותיו (עירובין ה.), אמר רב יוסף לא שמיע לי הדא שמעתא. רב יוסף תלה וסמך תלמודו והיה אני תלמידו מזכירו (עירובין מא. סז עב. מכות ד. וכעי"ז נדה כס.). שחלצתו חמה. שלבשו, ניטלה מגופו החמה, הוא החלי הקודמו, אלאלו לשון (הושע ה) חלץ מהם (ברכות לד:).

עין משפט נר מצוה

מו א מיי' פי"ד מהל' אבל הלכה ה סמג עשין מד"ש ב טוש"ע יו"ד סי' שלא סעי' ח:

תוספות

ששיח. עור מטטל שאוכלין עליו ושטאין אותו עוברי דרכים עמהם: **דדא ביה.** שיש בו דעה: **דא לא קני.** דעה מה קני: **הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי:** חוזר לימי עלומיו. דבריה החולה כשנתרפא יותר מלפני שחלה: **תליסר אפי הלבנה.** י"ג פנים של הלבנה משנה: **אתה עשית את חייא.** כלומר למדת לו: **למשפטיך.** כלומר כשעמדו כריותיך למשפטיך הכל עבדים להביא עליהם מה שגזרת: **גברא רבה.** אדם גדול: **גירדונא זוטרא.** פרד קטן: **אסטויב.** נבעת. כמו ר' קמא טייוטא נקטיה בגא קמא (דף ט.): **אקרוקתא.** לפרדע: שחלצתו חמה. שהחזיק תמיתותו ועדיין הוא חולה:

פירוש הרא"ש

ששיח. עור ליגן עליו: **דדא קני.** דעה: **שכשבח לאודו.** עלומיו קא דרש שנעלם ממנו למודו: **תליסר אפי הלבנה.** כי"ג פנים היה שוה הלבנה: **אתה עשית לחייא.** כל המלמד תורה [סנהדרין לט:] כאילו עשאו דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן: **ההוא גברא גבוה.** אדם גדול וגבוה: **רכיב גירדונא זוטא.** פרד קטן: **אסטויב.** נבהל כמו [יומא כב:] חזא טייוטא בחלמיה: **אקרוקתא.** לפרדע: שחלצתו חמה: **דיבורא קשיא לעינא.** וכן נמי למיתוא הלאם שנעבא אחד לחם: **פרוונקא.** שליח:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com